

דלמא אתון לאמושוכי בתרייהו. ואל יפסיע פסיעה גסה, דאמר מר פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם. ומאי תקנתיה, להדר ליה

עין איזה

שהתקשרו אל התשוקות הבהמיות מצד עצמן אין זה מטרה אנושית, ולהגיע למדרגה הגבוהה שתתישב נפשו בעסק האמצעיים מצד שהוא צועד אל התכלית, זאת אינה ביכולתו. ע"כ העדר המנוחה בעסק האמצעיים, שמה בא מעמד נפשי המביא ג"כ לידי פסיעה גסה, איננו גנאי לו כפי מדת השכלתו. אמנם הדעה הברורה שהשגת אמתת התכלית היא מנועה מחק האדם וציורו, ע"כ זאת היא שלימותו, חבת הקודש של העבודה המביאתו להשתלם יותר. ע"כ כל עבודה, תהי קרובה או רחוקה, היא חביבה לו בנעימה קרובה. אמנם הסובר כי רק לתכלית המשוערת לו בבואה ישיג מנוחתו, הוא טועה במהות התכלית שהוא חושב שהוא הדבר שמצייר הוא בדמיונו מצד היותו רחוק ממנה, ולא יבין שבבואו אליה יושקף לו עוד חוג גדול של תכלית יותר נשגבה, עד שיחכם להשכיל כי אמתת התכלית הראויה שימצא ממנה עונג ומנוחה היא העבודה וההשתלמות. ובאשר מספר החמש מאות מצוייר אל מרחק הרקיעים, משמים לארץ ת"ק שנה³, והוא מושאל ממספר אלף שהוא ציור מהגדולים מהמספרים והוא משותף ג"כ בלשון לימוד "אאלפך חכמה"⁴, ומורה כי ההגעה אל המבוקש תהי עבודת האמצעיים ערך מחצה מהעושר של הדעת המגיע מעצם הידיעה שאליה מכוונים בתור תכלית, והידיעה עצמה היא המחצה השני. ע"כ בין הארץ לרקיע ת"ק ועוביו של רקיע ת"ק. הזמן שנה, נערך אל הצד הגדול הראוי להיות התבוננות גדולה של איזה ענין בעיון מיוחד לוקח לו זמן, והוא מושאל ג"כ עם לשון שונה, המורה לימוד. א"כ הצעד האחרון של הת"ק הוא המביא לציור התכלית. ובאשר התכלית לפי האמת יצייר רק אותו שהבין ערך השינוי של עצם העסק בהשתלמות שהוא מבין ג"כ עכ"פ ערך תכונת התכלית, ע"כ הפסיעה גסה נוטלת אחד מת"ק ממאור עיניו של אדם, שמחסרת אותו מהסתכלות שלמה בהגעת עוצם התכלית, שכא ע"י הקירוב אליה ע"י השלמת האמצעיים. אמנם, גם למי שלא בא לידי מדה גדולה זו של הבנת החבה של העסק באמצעיים מצד הבאתם אל תכלית של שלימות, מ"מ בזרע הקודש נחנה סגולת השבת לאות ולברית מנוחה, להורות שעכ"פ יש צד ציור מעלה רמה זו לכל ישראל. ע"כ עונג הגופני שבשבת למצוה נחשבת, המנוחה והעידון הם המעלות היותר רמות, ע"כ העוררן של פסיעה גסה מהדר ל"י בקדושה דבי שמשא, ושכ ורפא לך⁵.

אבל במסיבת ע"ה יוכל להיות נפגם בהמשכתו אחריהם באמת.

נפ. ואל יפסיע פסיעה גסה, דאמר מר, פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם. ומאי תקנתיה, להדר ל"י בקידושא דבי שמשוי. פעולות הגוף ותנועותיו מורות על חארי הנפש וכוחותיה, וכן הן מטביעות פעולתן על הנפש והנה משתנות דעות בנ"א ע"ד העמל באמצעיים המגיעים אל כל תכלית. האדם הבלתי שלם בשכלו ומדותיו ולא קנה דעת את ד' על מדה נכונה בנפשו, יהי בנפשו רב המרחק בין התכלית להאמצעיים, עד שאם ישא נפשו לאיוו תכלית תהי כל מערכת האמצעיים עליו למשא כבד, ותקצר נפשו¹ מסבלם, וימהר בהם בחפזון נמרץ ונפשו לא תדע שלו. כמו [למשל] אם הומה הוא אל קיבוץ ההון, הנה ישם תכליתו בקיבוץ איזה סכום שמתאוה, יאבה לחתור בכל עז להגיע אל תכליתו, והעסק באמצעיים יהי לו לדבר שבא לו שלא ברצונו. ממצב נפשי כזה באה גם בתנועות הגוף פסיעה גסה, שנפשו המורגלת לבלתי מצא חפץ בעסק האמצעיים, מורגלת היא ג"כ לצייר כל מטרה בסגנון כזה בערכם של האמצעיים, ע"כ ייגע את עצמו להפסיע(ה) פסיעה גסה כדי להסיר מעליו עסק האמצעיים. אמנם האיש השלם, שיודע אמתת מציאותו באשר הוא אדם מצטרך אל המון פעולות, יכיר בכולן תכלית נשגבה, והוא העסק בהבאה את עצמו אל שלימות נפשית וכל מין שלימות. כי העסק והעבודה שהוא פועל על מהלך השלימות ראוי שיהי חביב ורצוי אל האדם מצד עצמו, ע"כ הוא מוצא תמיד מנוחה בכל פעולותיו, וע"ז נאמר² "בכל דרכיך דעהו", ומזה בא מעמד תנועת הגוף ג"כ במנוחה, שאינו מפסיע פסיעה גסה. ע"כ הפסיעה הגסה היא גנאי לת"ת, אם שאינה כדאית להיות גנאי לע"ה, שבאמת לפי השקיעה הבהמית שאפשר להמצא בחק ע"ה, היא הגנה נאותה מה שעכ"פ מרגיש הוא בפנימיות נפשו

נפ. 1. עפ"י במדבר כא, ד ועוד. 2. משלי ג, ו. ברכות ס פ"ב מ"ב, ע"מ קפחירה. 3. ירושלמי, ברכות פ"א, ה"א.

תיקון

א. מי שמצייר בדעתו, שהוא מתקן את העולמות בעבודתו, ואינו יודע את ערך נפשו ואת סדר הרוחניות הנפשית בכללה, הוא מלא הזיה ודמיונות כהבים. אבל מי שיודע, שבכל תקן מוסרי, וכל מדה טובה, כל למוד הגון וכל מעשה טוב, גם הקטן שבקטנים, ואפילו שיחה נאה, הוא מרומם את הרוחניות שבנפשו, והרוחניות הלא היא יסוד כל מציאותה, ונמצא שע"י הרמת הרוחניות שבנפשו מתרוממת כללות נפשו בהיותה, וההויה הפרטית מתיחסת ביחוש קשר אמיץ מאד אל ההויה הכללית, וממילא בהתרוממות חלק אחד של ההויה, מתעלית היא ההויה כולה. וכזה מתקנים באמת עולמות עד אין חקר בכל דבר טוב. כשהולך האדם בדרך הרעיון הזה דעתו מתרחבת ודמיונותיו הולכים ומתקרבים אל האמת.

ב. מה שהאדם יכול לתקן טוב הוא שיחשוב כזה ואל יתירשל מתיקונו, ומה שאין בידו לתקן אל יתעסק בו תדיר, ויקיים דאגה בלב איש יסידנה מדעתו, ויעסוק בתיקון נפשו ובתיקונו של עולם. כבהירות שכלית רוממה, עד כמה שידו מגעת, ויתקיים בו גול אל די מעשיך ויכונו מחשבותיך.

(א) משלי יב כה, יומא עה.
(ב) משלי טז ג.